

Állásfoglalás óvadéki rendszer működtetésének megítéléséről

Az állásfoglalás-kérésben rendkívül szűken ismertetett tényállásból kikövetkeztethetően a jogkérdéssel érintett, de ott nem nevesített egyéni vállalkozó (**Vállalkozó**) tulajdonátruházó szerződéshez kötődően óvadékot kér és fogad el a tőle termékeket megrendelőktől mindenkorai fizetőképességének fenntartása érdekében, mivel a megrendelők előre fizetése helyett saját pénzügyi forrásából egyenlíti ki a vele szintén szerződéses kapcsolatban álló, a termékeket számára beszállító(k) által kiállított számlákat. A befizetett óvadék azt a célt szolgálja az állásfoglalás-kérés szerint *elsődlegesen*, hogy a beszállítók felé fennálló kötelezettségeit a Vállalkozó minden körülmények között teljesíteni tudja, számukra stabil pénzügyi elszámolást biztosítva. A Vállalkozó – a megrendelők hozzájárulásával és meghatalmazásával – teljeskörűen rendelkezik (használja, kamatoztatja) az óvadék jogcímén átvett összeget, de a kamataival teljes mértékben elszámol, abból közvetlen haszna nem keletkezik.

II. A JOGKÉRDÉS

Az állásfoglalás-kérés azon kérdés megválaszolására irányul, hogy a Vállalkozó tényállásban ismertetett tevékenysége pénzügyi szolgáltatási tevékenységnek minősül-e? További kérdésként merül fel, hogy jogilag megengedett-e a Vállalkozó részéről az óvadékok kamatainak átadása a megrendelők részére.

III. Az MNB ÁLLÁSPONTJA

Az MNB a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény (**Mnbtv.**) 4. § (9) bekezdése értelmében ellátja a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletét, azonban nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (**Ptk.**) által szabályozott polgári jogi jogviszonyokat, jogintézményeket minősítse és megítélje. Az óvadékra, mint a zálogjog egyik speciális esetére irányadó szabályozást a Ptk. tartalmazza (az állásfoglalás-kérés szempontjából releváns rendelkezéseket a Ptk. 5:95. § (1) bekezdés a) pontja és (2) bekezdése¹ rögzíti). Ezért az MNB előre bocsátja, hogy jelen állásfoglalásában kizárólag azt a kérdéskört vizsgálja, hogy az állásfoglalás-kérésben felvázolt tényállás a pénzügyi szolgáltatási, kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységnek minősülő tevékenységeket részletesen szabályozó Hpt. szerint megvalósít-e engedélyköteles vagy bejelentésköteles pénzügyi szolgáltatási tevékenységet.

Az állásfoglalás-kérésben foglalt tényállásból megállapíthatóan a Vállalkozás kizárólag a vele tulajdonátruházást eredményező szerződéses jogviszonyban álló megrendelőitől, kizárólag e jogviszonyra tekintettel kéri és fogadja el a hitelbiztosítéki célt szolgáló óvadékot. A Ptk. értelmezése szerint ugyanis a szolgáltatás (jelen esetben termékértékesítés) és ellenszolgáltatás (termék vételárának kiegyenlítése) időbeli elkülönülése folytán hiteljogviszony jön létre, mely jelen tényállás mellett azt jelenti, hogy a fizetési kötelezettségét a beszállítók felé saját pénzügyi forrásából teljesítő Vállalkozó, mint szolgáltatásnyújtó (termékértékesítő) és a megrendelő, mint szolgáltatást igénybe vevő (vásárló) között hiteljogviszony keletkezik. A Ptk. 6:389. § (2) bekezdésében lefektetett szabályozás értelmében

---

¹5:95. § [Az óvadék alapítása]

(1) Óvadék

a) pénzen és értékpapíron,

b) fizetésiszámla-követelésen, illetve betétszerződésből eredő követelésen vagy egyébként jogszabály rendelkezése szerint számlavezetőként erre feljogosított intézmény által vezetett számlán nyilvántartott követelésen (a továbbiakban e cím alkalmazásában: fizetésiszámla-követelés), továbbá

c) jogszabályban óvadék tárgyaként meghatározott más vagyontárgyon alapítható.

(2) Óvadékot pénzen és nem dematerializált értékpapíron kézzzálogjogként, dematerializált értékpapíron, fizetésiszámla-követelésen és jogszabályban óvadék tárgyaként meghatározott más vagyontárgyon pedig úgy kell alapítani, hogy annak eredményeként az óvadék tárgya egyértelműen azonosítható módon az óvadék kötelezettjének hatalmából az óvadék jogosultjának hatalmába kerüljön, vagy az óvadék kötelezettjének korlátlan rendelkezése alól egyébként kikerüljön.

1122 Budapest, Krisztina krt. 6. | Elektronikus ügyintézés esetén kérjük a megfelelő űrlapon beküldeni a választ (<https://era.mnb.hu/ERA.WEB/>). / Levelezési cím: 1534 Budapest BKKP Postafiók: 777. | Telefon: +36 (1) 4899-100, Fax: +36 (1) 4899-102

ugyanis a kölcsönszerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni minden olyan esetben, amikor az egyik fél által nyújtott szolgáltatás – a Ptk.-hoz fűzött Kommentár szerint alapvetően finanszírozási megfontolásból – megelőzi a másik fél által nyújtandó pénzzolgáltatást (előleg vagy haladék).

Az MNB az állásfoglalás-kérésben leírtak alapján nem látja gazdasági racionalitását a megrendelő által fizetendő vételárrel megegyező devizanemű óvadék kikötésének. Nem ismert az MNB előtt a jelen szerződéses konstrukció gazdasági/jogi indoka abban a vonatkozásban sem, hogy óvadék jogcíme helyett – mely óvadéknak a termék vételárához viszonyított mértékére nézve szintén nem tartalmaz információt az állásfoglalás-kérés – a megrendelőnek miért nem vételár, vagy vételár-részlet (előleg) jogcímén kell megfizetnie a Vállalkozó számára a termék megrendelésekor előre kifizetendő összeget, elkerülendő az óvadék nyújtásával duplázódó (párhuzamos) kifizetéseket (azaz amennyiben az állásfoglalás-kérésben szereplő „visszajáró óvadék” kifejezés nem az óvadék összegének a vételárba való beszámítását jelenti, úgy a termék vételárának – utólagos – megfizetésekor keletkező, a Vállalkozó által a megrendelő részére teljesítendő óvadék visszafizetési kötelezettséget).

Az óvadékat alapító megállapodás az állásfoglalás-kérés szerint hatalmi jogot biztosít a Vállalkozó számára: az óvadék jogcímén átvett összeg felett elszámolási kötelezettsége mellett a Vállalkozó szabadon rendelkezhet, és a megrendelő nemteljesítése esetén abból közvetlen kielégítést kereshet. A megrendelő által előre megfizetett összeg az MNB értelmezése szerint nem tekinthető előlegnek, mivel az nem képezi részét a vételárnak, hanem pénzügyi biztosítékként funkcionál, és a megrendelő szerződés szerű teljesítése esetén a megrendelőnek visszajár. A teljesség kedvéért megemlíteném, hogy amennyiben a felek óvadék helyett *előleg* megfizetéséről állapodnának meg a tulajdonátruházást eredményező szerződésben, illetve annak szerves részét képező mellékletében, mint szerződési feltételben, abban az esetben – a jogszabályi feltételek fennállása mellett – érvényesülhetne a Hpt. 6. § (5) bekezdésében található, a pénzkölcsönnyújtás alóli kivételeket szabályozó rendelkezése. A Hpt. 6. § (5) bekezdés b) pontja ugyanis kivételként emeli ki a pénzkölcsön nyújtás köréből „az egymással áruszállítási vagy szolgáltatási jogviszonyban álló vállalkozások vagy természetes személyek által e jogviszonyra tekintettel adott halasztott fizetést vagy előleget (kereskedelmi kölcsönt), természetesen ide nem értve a pénzügyi intézmény által kötött ilyen ügyleteket”. E rendelkezéshez mindenképp hozzáfűzendő, hogy a Hpt.-ben nevesített (áru)szállítási szerződést, mint önálló szerződéstípust a jelenleg hatályos Ptk. már nem nevesíti, hanem – mint fajlagos szolgáltatásnak a szerződéskötéshez képest későbbi időpontban történő teljesítését – a 6:231. §-ában az adásvételi szerződés altípusába helyezi.

Annak hangsúlyozása mellett, hogy jelen üzleti konstrukcióban ugyan nem világos a biztosíték-kikötés mögötti racionális indok, mint ahogyan az sem, hogy az óvadékként beszédett összeg a fizetési képesség megőrzésén túl milyen további célokat szolgálhat még – hiszen azt az állásfoglalás-kérés csak *elsődleges* célként rögzíti, a továbbiak ismertetését mellőzi –, az MNB az állásfoglalás-kérésben leírtak alapján arra az álláspontra helyezkedik, hogy ha és amennyiben a megrendelő által a Vállalkozó számára óvadék jogcímén megfizetett összeg ténylegesen és mindenkor a Vállalkozóval kötött alapügylethez (tulajdonátruházást eredményező szerződéshez) kapcsolódik, és valóban a vételár megfizetésének pénzügyi biztosítékeként szolgál, úgy az óvadék alapítása (beleértve a rendelkezési jog teljes átengedésében való megállapodást kamat kikötése mellett is) polgárjogi jogügyletnek tekinthető, melynek szabályozására a polgári jogunk rendelkezései az irányadók.

Az állásfoglalás-kérésben leírtak alapján az MNB azzal a feltételezéssel él, hogy jelen tényállás mellett a „*rendhagyó letét*”² polgári jogi háttérének alapjain álló ún. „*rendhagyó zálogjog*”³ esete állhat fenn, amely arra enged következtetni, hogy az óvadék tárgyát érintő őrzés során keletkező kamatok tekintetében a kötelezettel való elszámolás jogszerű megoldásnak minősülhet. Hangsúlyozandó azonban, hogy az MNB – részben arra tekintettel, hogy az állásfoglalás-kérés a tervezett óvadéki konstrukció részleteinek bemutatását mellőzi, szem előtt tartva továbbá azt is, hogy a Ptk. zálogjogi és letéti szabályainak az MNB általi ilyen mélységben történő elemzése nem egyeztethető össze

---

² Id. Ptk. 6:367. §

„Ha a letét tárgya helyettesíthető dolog és a szerződés alapján a letéteményest megilleti a letett dolog használatának és az azzal való rendelkezésnek a joga, a letéteményes tulajdonjogot szerez és a letét lejáratakor ugyanolyan fajtájú és minőségű dolgot ugyanolyan mennyiségben köteles a letevőnek visszaadni.”

³ Id. Ptk. 5:106. § (2) bekezdés:

„A feleknek a zálogtárgy birtoklásával, használatával és hasznosításával kapcsolatos jogaira és kötelezettségeire a visszterhes letét szabályai az irányadók, azzal, hogy a zálogkötelezett a zálogjog fennállása alatt nem jogosult a zálogtárgyat visszakövetelni.”

az MNB feladatkörét szabályozó Mnbvtv. rendelkezéseivel – nem foglalhat állást az óvadék összege által megtermelt kamatok polgári jogi sorsát illetően.

Amennyiben azonban az alapügylet esetlegesen egy színlelt szerződés, és a valódi szerződéses akarat valójában az óvadékok elfogadásában, gyűjtésében áll annak érdekében, hogy a Vállalkozó visszafizetési kötelezettsége beálltaig a az általa óvadékként átvett pénzüsszeggel tulajdonosként rendelkezzen – azt használja, kamatoztassa stb. –, úgy a Vállalkozó tevékenysége kimerítheti a Hpt. 3. § (1) bekezdés a) pontjában szereplő betét gyűjtése és más visszafizetendő pénzeszköz nyilvánosságtól történő elfogadása pénzügyi szolgáltatási tevékenység fogalmát, melyet a Hpt. 6. § (1) bekezdés 9. pontja a következő módon definiál: „*pénzeszközök egyedileg előre meg nem határozott személyektől történő gyűjtése oly módon, hogy azzal a betétgyűjtő tulajdonosként rendelkezhet, de köteles azt – kamattal, más előny biztosításával vagy anélkül – visszafizetni*”.

Az üzletszerűen végzett betétgyűjtés és más visszafizetendő pénzeszköz nyilvánosságtól történő elfogadása a Hpt. előzőekben hivatkozott 3. § (1) bekezdés a) pontja értelmében pénzügyi szolgáltatásnak minősül, mely ugyanezen szakasz (3) bekezdése értelmében – ha törvény másként nem rendelkezik – kizárólag az MNB által e törvény alapján kiadott engedélyével végezhető. A Hpt. 8. § (2) bekezdés a) pontja rögzíti, hogy betét gyűjtésére kizárólag hitelintézet jogosult.

Felhívom szíves figyelmét, hogy az alapügylet (tulajdonátruházó szerződés) valóságos voltának, és az ahhoz kapcsolódó óvadék tényleges biztosítéki szerepének fontosságára vonatkozó figyelemfelhívás jelen állásfoglalás keretei között azért kiemelt jelentőségű, mert a pénzügyi szolgáltatási tevékenység engedély nélküli végzése büntetőjogi felelősségre vonással jár, mivel megvalósítja a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 408. §-ában foglalt bűncselekményt, azaz kimeríti a jogosulatlan pénzügyi tevékenység végzése büntettének tényállását.

2023. szeptember